

J. polski. VI
02.06.2020

Temat: Przecinek – gdzie go stawiamy?

Witam Cię Szymonie, witam Cię Michale!

Jak myślisz, co by się stało, gdyby z naszego języka zniknęły znaki interpunkcyjne, np. przecinki? Zapanowałyby to, co według starożytnych Greków było na początku – chaos. Gdy w tekście brakuje przecinka, komunikat staje się niejednoznaczny albo niezrozumiały. Przecinki zmieniają znaczenie naszych wypowiedzi. Zasady interpunkcji w języku polskim są dosyć logiczne, jednak nikomu nie chce się ich zgłębiać. Bo to tylko takie małe znaczki i szkoda na nie czasu. Oj, nie! Podpowiem Ci, gdzie postawić przecinek.

Na początku posłużę się przykładem bardzo popularnym w internecie od wielu lat:

Zjedzcie, dzieci!

Zjedzcie dzieci!

Pierwsze zdanie jest zachętą do jedzenia i mogłaby je wypowiedzieć nasza babcia, mama lub ciocia. Pauza między poleceniem a wskazaniem adresata wypowiedzi zaznaczona jest przecinkiem. Z kolei w drugim zdaniu mówiący każe odbiorcy pożreć niewinne dzieci, ponieważ najpewniej sympatyzuje Babą - Jagą, która najpierw utuczyła, a potem zjadła Jasia i Małgosię.

Zapamiętajcie, że kiedy zwracacie się do kogoś, przecinek jest nieodzowny

- *Co chcesz na śniadanie, córeczko?*
- *Cześć, Maćku!*
- *Proszę pani, która godzina?*

Innym przykładem jest fragment korespondencji SMS-owej:

A: *Czy Michał przypadkiem nie narzekał na nauczyciela chemii?*

B: *Nie jest zadowolony.*

A: *To znaczy, że nauczyciel robi coś nie tak?*

B: *Wszystko jest w porządku.*

Gdyby osoba A nie dopytała o szczegóły, pewnie przyjęłaby do wiadomości, że nauczyciel chemii powinien bardziej się przyłożyć do nauczania swojego przedmiotu. W pierwszej wypowiedzi osoby B zabrakło przecinka po zaprzeczeniu. Oto prawidłowy zapis:

- *Nie, jest zadowolony.*

Inaczej mówiąc, osoba B miała na myśli:

- *Michał nie narzeka, jest zadowolony.*

W mowie wyraźnie słycać tę pauzę. **Zaznaczmy ją zatem przecinkiem!** Wstawienie takiego maciupeńskiego znaku zmienia odbiór komunikatu.

Zasady stawiania przecinków

Wyliczenia

Przecinki są potrzebne, kiedy wymieniamy w zdaniu wyrazy tego samego typu, np. rzeczy, czynności, cechy:

- *Kupiłem ukochanej ciasteczka, czekoladki, lody i żelki.*
- *Jesienią jest zimno, szaro, ponuro, depresyjnie.*
- *W wakacje wciąż leżę, odpoczywam, rozmyślam.*

Gdy wymienione składniki nie są równorzędne, nie rozdzielamy ich przecinkami, np.

Mój ulubiony czarno-biały film to „Lekarstwo na miłość” z Kaliną Jędrusik.

Powtórzenia

Wyrazy powtarzające się w zdaniu, w tym także spójniki, należy oddzielić od siebie przecinkami:

- *Dziś jest bardzo, bardzo gorąco.*
- *Gdy miałem 6 lat, chciałem zostać i strażakiem, i policjantem, i górnikiem.*
- *Dawno, dawno temu, za górami, za lasami...*

Zapytał, czy napije się kawy czy herbaty, czy wody.

Dlaczego przed drugim *czy* nie stawia się przecinka?

Pierwsze *czy* jest partykułą wprowadzającą zdanie podrzędne, dlatego wymaga przecinka. Drugie *czy* jest spójnikiem, przed którym nie stawia się przecinka. Trzecie *czy* jest powtórzeniem drugiego spójnika, dlatego przed nim należy postawić przecinek. Całą sprawę skomplikował fakt, że jedno krótkie słówko *czy* może pełnić funkcję różnych części mowy.

Wtrącenia i dopowiedzenia

Zacznijmy od przykładu:

- *Praca, którą podjęłam, usatysfakcjonowała mnie finansowo. (wtrącenie)*
- *Następny semestr, mam nadzieję, będzie prostszy. (wtrącenie)*
- *Uwielbiam taniec, szczególnie tango argentyńskie. (dopowiedzenie)*

Zauważcie, że każde wtrącenie rozpoczyna się i kończy przecinkiem. Jak rozpoznać zdanie wtrącone? Można je usunąć i wypowiedzenie nadal pozostanie zrozumiałe i logiczne, jednak nieco uboższe w treść.

Zapamiętaj!

Nie stawiamy przecinków przed spójnikami: ani, ni, i, oraz, albo, lub, czy, bądź.

Ćwiczenie 1

Przepisz podane zdania tutaj lub w zeszytcie, uzupełniając je w odpowiednich miejscach przecinkami.

1. Na stole i na krzesłach i na półkach i na podłodze rozciągała się pajęczyna.
2. Będę pisała wiersze albo pamiętniki albo opowiadania.
3. Nie przyniosłeś ani ołówka ani zeszytu ani nawet brudnopisu.
4. W kolejce czekały całe stosy papierów i dokumentów i zdjęć do posegregowania.
5. Ludzie pracowali na polu lub w oborze lub w stodole.

Ćwiczenie 2

<https://buzz.gazeta.pl/buzz/13,157208,7068,wiesz-gdzie-postawic-przecinek-quiz-dla-orlow-interpunkcji.html>

Ćwiczenie 3

Uzupełnij tekst przecinkami:

Zupa pomidorowa:

Do dużego garnka wlej litr wody wrzuc marchewkę pietruszkę kawałek selera i kawałek pora. Gotuj wywar warzywny około pół godziny. Cztery duże pomidory sparz wrzątkiem obierz ze skórki posiekaj i przesmaż na maśle. Pomidory wlej do wywaru z warzyw i dodaj przyprawy: pieprz sól majeranek. Całość zmiksuj. Dodaj śmietanę posyp posiekaną natką pietruszki. Podawaj z makaronem ryżem lub groszkiem ptysiowym. Smacznego!

Posłuchaj uważnie i postaraj się jak najwięcej zapamiętać:

<https://www.youtube.com/watch?v=YdjdnyEgYhQ>

Opracowała: Marzena Marcjasz